

Route (4.420 km, 26 days): border (Turkmenistan) - Bajgiran - Quchan - Mashhad (rondweg) - Caravanserai Rubat Sharaf - Mashhad - Asadabad - Bajestan - Ferdows - Boshrouyeh - Tabas - Khor - Chupanan - Chakchak - Yazd - Abarkooh - Persepolis - Marvdasht - Kamfirooz - Yasuj - Lordegan - Sar Khun - Gandoman - Isfahan - Najafabad - Daran - Aligudarz - Khorramabad - Kermanshah - Kamyaran - Sanandaj - Divandarreh - Miyandoab - Kandonan - Tabriz - border (Armenia)

Maandag 31 augustus 2015 (167 km) - Welcome in Iran, your Home, your Country

Direct na het hek parkeren we TOY. Paspoort afgeven bij loketje één. De Turkmeense dames zijn al weer druk dringende. Maar in Iran houden ze niet van dat gedoe voor loketjes. De dames worden vermaand om op hun beurt te wachten. De kluit ontwart en komt tot rust op de banken. Zo! De beambte kan ongestoord verder met zijn edele opschrijfwerk. Bij een tweede loket is de procedure hetzelfde.

Volgende hal. Carnet. Briefje en wachten. G gaat aan de gang met TOY's inreis. Na het carnet volgt de WA-verzekering, zowel voor personen- als zaakschade. Ik wacht in TOY die een hek is opgeschoven en nu onder een afdak staat.

Honderd meter na de grenspost is de laatste controle. Een gebouwtje, een hek en een oude wijze baas. Zijn welkom is hartelijk: "Welcome in Iran, your home. your country". We mogen ons helemaal gaan thuis voelen. We zijn benieuwd...

De Islamitische Republiek Iran heeft ruim 80 miljoen inwoners op en is in oppervlakte 40 keer zo groot als Nederland. Per vierkante kilometer leven er 50 mensen (in NL: ruim 400). Teheran (meer dan 10 miljoen inw.) is de hoofdstad.

Iran of Perzië kent een bijzonder lange en rijke geschiedenis. Het wordt gezien als een van de bakermatten van de beschaving.

In de meer recente tijd vond de Iraanse (of Islamitische) Revolutie plaats die in 1978 begon. De pro-westerse en dictatoriale Sjah Mohammad Reza Pahlavi werd afgezet. Een opstand die breed begon, maar in 1979 eindigde in de machtsgreep van de ayatollah Khomeini en de Islamitische geestelijkheid. Naast de bezetting van de Amerikaanse Ambassade door Islamitische militanten was ook de acht jaar durende bloedige oorlog tussen Iran en Irak een gevolg. Voor beide landen verliep dat desastreus.

In 2013 werd de hervormingsgezinde Hassan Rohani gekozen. Hij liet een verzoenende toon horen naar de westerse wereld en zou meer werk gaan maken van de vrouwenrechten in zijn land.

Op 14 juli 2015, bereikten Iran en de wereldmachten een historisch akkoord over het nucleaire programma van Iran. De sancties tegen Iran zullen worden opgeheven wanneer het akkoord geëffectueerd is.

Om drie uur rijden we met bedekte benen, armen en hoofd (ik) de eerste Iran kilometers. Net buiten Bajgiran, het grensdorp, vinden we een plek met uitzicht. Hoogtijd voor de lunch. Onze timing bij grensovergangen is niet altijd je-dat!

Mooie rit door de vriendelijke gele ronde bergen. We rijden op een hoogte van rond de 2.000 meter. In een dalletje ligt een piepklein dorp met vierkante lemen huizen. Een jonge herder jaagt zijn kudde schapen luidkeels brullend van de helling af, stofwolken opjagend.

Bij Quchan bereiken we de 22, een grote autoweg door een vlakte richting Mashhad. Hier moeten we op zoek naar een bivak, een ware uitdaging in deze grote stoffige kaalheid. Dan is daar die muur met boompjes. Over een stoffig spoortje hobbelen we erheen. De grond is hard genoeg zodat we niet bij ieder vleugje wind stof hoeven te happen. De muur en de bomenrij geven voldoende beschutting naar de weg. Schaduw van TOY en een briesje. Prima zo. G gaat op de laptop aan de gang en ik snijd groenten voor een pastaprut en maak salades. In de vroege schemer (klok half uur vooruit) wandelt een man voorbij. Beetje verlegen kijkt ie op een afstandje toe en wandelt verder.

Wijn tevoorschijn gehaald en hoofddoek af. Genieten van het maanverlichte land in de afkoelende avond. In de verte gaat het verkeer door. Vanuit het donker klinkt een fluitje. En nog eens. Een melodietje wordt het. De man is er weer en kondigt zijn aanwezigheid op deze aardige manier aan. Hij hurkt en zit er een poosje bij. Dan weet ie duidelijk te maken, dat we bij hem thuis moeten komen slapen. Maar hij is tevreden als we hem onze slaapgelegenheid laten zien. Stilletjes verdwijnt hij in het donker. Omdat dit land ons "home" mag zijn, kijken we Homeland. Lekker buiten. Om negen uur (Iraanse tijd) begint onze eerste Iran-nacht.

Dinsdag 1 september 2015 (385 km) - Karavanseraï Rubat Sharaf en Mashhad

Heerlijke bivakstart. Terug op de weg door de saaie vlakte zetten we de vaart erin. Bij Mashhad nemen we de grote rondweg en slaan af richting Sarakhs. Mooie route. Vanaf de vlakte kruipen we omhoog door bergen van zachte pasteltinten. Het geel, van aarde, graanstoppelvelden en gras, domineert. Heerlijke passage door een kleine kloof. Bij Gnbdlly slaan we af. Zeven kilometer verderop ligt in de gele heuvels de karavanseraï Rubat Sharaf. Omheind is het en het hek gesloten. Niemand te zien. Oef, da's nou jammer!

We rijden een heuvel op voor een ruim uitzicht over de karavanseraï. Vanaf het terrein wordt gefloten en gezwaaid met een rode lap. Duidelijke taal. Naar beneden. Het hek wordt geopend, we zijn zeer welkom.

Diep onder de indruk raken we. Van de ligging, de grootte, de prachtige steenreliëfs en van de manier waarop de restauratie ter hand wordt genomen. Er wordt hersteld, maar ook het oorspronkelijke blijft goed zichtbaar.

We lopen de conservator tegen het lijf. Zijn Engels is te gebrekkig om veel aan de weet te komen. Maar voldoende om van de indeling van de caravanseraï een beeld te krijgen. Dat de tweede binnenplaats van de koning was bijvoorbeeld, waar zijn woon- en slaapvertrekken waren. De eerste binnenhof was voor het gewone volk.

Rubat Sharaf werd in 1128 gebouwd door de Seltsjoeken en later vergroot door de Safaviden. Wat blij zijn we dat we dit ommetje gemaakt hebben.

Lunch in de hitte. Een herder op een ezel komt van over de heuvel aangestoft met zijn kudde. Hij heeft een paar woordjes Engels paraat. Maar nee, hij bedoelde niet een aansteker, een zaklamp wilde hij hebben. We moeten hem teleurstellen.

Zelfde route terug. Mashhad bereiken we na anderhalf uur. Zo dit is ff anders dan Ashgabat en de meeste steden die we de laatste tijd doorkruist hebben. Druk, druk, druk! Smalle straten, veel eenrichtingsverkeer en wegwerkzaamheden.

Veel, heel veel, gesluierde vrouwen. De chador is een ruimvallende zwarte mantelachtige sluier van licht materiaal die de vrouw van top tot teen omhult. In de wind kost het de dames moeite om hun kleedje om het lijf te houden. De tanden komen er zelfs aan te pas. Het doet ons wel heel sterk terug denken aan de nonnen van onze jeugd. G voelt zich zelfs verdrietig om al die in het zwart verstopte vrouwen te zien.

We zijn in Mashhad (ruim 3 milj. inw.), het belangrijkste bedevaartsoord voor Shiïtische Moslims in Iran. Hier is the "Imam Reza Holy Shrine", een uitgestrekt complex met mausolea (o.a. Imam Reza), twee moskeeën, gebedsruimten, zeven binnenhoven, een museum, bibliotheek, madrassa's, een begraafplaats, een universiteit, een andere gebouwen.

Jaarlijks komen 20 miljoen moslims op pelgrimage naar de stad. Later horen we, dat dit de topmaand is vanwege religieuze feestdagen en de zomervakantie.

Na veel omwegen en oponthoud bereiken we het centrum om daar alle hotels "vol" aan te treffen. Hier is de Holy Shrine en dat zullen we weten. Na een belondje van een vriendelijke receptionist vinden we een vrije kamer in het Parshotel buiten de stad. We wurmen ons de stad uit en checken in. Dan kunnen we na dit hete avontuur op adem komen en douchen.

Bij het eten drinken we voor het eerst van ons leven een alcoholvrije Bavaria uit "Holland". Ondanks de handelsboycot zijn er kennelijk manieren om dat te omzeilen. We zagen Peugeotjes, Mercedessen, coca cola...

Waar wij het vooral aan merken is de geldmarkt. Met onze buitenlandse kaart kunnen we nergens pinnen. Cash geld wisselen kan wel. Tegen de officiële (overheids-) koers bij banken en daarnaast is er een tweede circuit met een veel gunstiger koers. Dat het niet als zwarte markt wordt aangemerkt, blijkt uit het feit dat de krant dagelijks ook deze koersen publiceert. Vanaf nu moeten we onze voorraad dollars en euro's aanspreken.

Rustige kameravond met heerlijke familie-updates. We twijfelen of we hier nog een nacht zullen blijven en of we nog eens het centrum in willen voor Reza's graf. Er een nachtje over slapen maar.

Woensdag 2 september 2015 (102 km) - Van Mashhadse Drukke naar Bivakse Rust

Tijdens het ontbijt zijn we eruit. Naast de te verwachten drukke in de binnenstad en bij het Heilige Graf, geeft een meisje van een jaar of tien in ons hotel de doorslag. Totaal verpakt is ze in de zwarte chador. Het stuit ons behoorlijk tegen de borst. Vrouwen, tot daaraan toe, maar zulke kleine meisjes...!

De ochtend profiteren we van de hotelgeneugten tot ook de was klaar is. Saladebuffet als lunch en dan de stad uit. Bij de uitvalsweg is een groot campingpark vol met tentjes van de pelgrimgangers. Op kleden picknicken families, en kinderen vermaken zich in de speeltuin en het zwembad. Ergens op een laan staan de campers van een Duits gezelschap. Nardi en Marijke zullen hier over een paar dagen ook staan, denken we.

Wij hebben zin in de rust van een bivak en dat is nog een eindje gaan. Van de snelweg af bij een dorpje, vindt G de ideale smeerput voor het olieversen. Leuke jongelui, dikke pret en de jongste is superblij met het sleuterhangerklompje. En betalen? Daar komt niets van in! Een goed gevoel is het dat de gitzwarte olie (slechte diesel!) weer vervangen is door Duitse Liqui Moly.

Een weggetje kronkelt de bergen in. In een kleine kloof vinden we een goed bivak. Zes uur is het en tijd voor bivakse dingen. Was vouwen en opbergen, tukkie en schrijven. Makkelijke pasta met, yes!, een glaasje wijn. En dat alles zonder hoofddoek. Helemaal weer een Homeland-avond. (Hoogte 1.918 m)

Donderdag 3 september 2015 (338 km) - Chroom- en Olieperikelen in de Woestijn

G ligt nog in bed als we met de beroemde Iraanse gastvrijheid te maken krijgen. Twee mannen kloppen aan het gesloten fort dat TOY dan nog is. Snel in de kleren. Ogossie, ze kwamen poolshoogte nemen en een van hun brakke bakkies heeft zich klem gereden op een grote steen. G helpt bij de berging en krijgt een hartelijke uitnodiging om op de thee te komen. Ze mijnen naar chroom een eindje verderop.

We zijn nog maar amper klaar met het ontbijt als een van de mannen, nu op de brommer, aan komt rijden. Geduldig wacht hij tot we vertrekklare zijn. Hij rijdt ons voor, de heuvels in. Ondertussen duikt een bizar probleem op. De ruitensproeier haalt weliswaar het stof van het glas maar tovert de voorruit in een melkwit ding. Uh? Het lijkt wel of er vet in plaats van ontvetter gespoten wordt.

Maar eerst naar de mijn, voorbij een kudde schapen die over het pad golft. Op een helling graaft en hakt men gesteente los dat "chromomite" bevat. Onze begeleider begint zich erbij neer te leggen dat we niet blijven tot morgen. Hij zucht ervan. Nog wat foto's en dan worden we uitgezwaaid.

Buiten het zicht van de miners gaan we met de ruitensproeier aan de slag. We snappen er niets van. Pas als het reservoir bijna leeg gesproeid is, beseffen we wat er aan de hand is. Alle onheil komt van boven. Een van de olieflacons op het dak is lek. Doordat het dak omhoog stond is het de afgelopen nacht zachtjesaan naar voren gesijpeld. Pffft... G is een klein uur bezig met het verwijderen van de olie en dan kunnen we weer met heldere blik vooruit.

Leuke route door de heuvels. We rijden nog steeds op zo'n 2.000 meter. Dan over een landbouwvlakte en terug op de doorgaande weg. Per ongeluk activeert G het middendifflock. En oh jee, die wil er prompt niet meer uit. Olie? Check en lunchpauze. Weer iemand die ons op de thee vraagt. Als we weggrijden gaat de lock er gewoon uit. Waarschijnlijk is het verschil in diameter van de nieuwe voorbanden t.o.v. de versleten achterbanden de oorzaak.

Heerlijke route door woestijns landschap. Dorpje hier en daar en schitterende pastelkleurige heuvels. Genieten. Al rijdend zijn er behoorlijk veel mensen die TOY uitgebreid bekijken en vrolijk wuiven. Zelfs rijdend wordt er thee aangeboden.

Bij Ferdos zijn we terug op de autoroute om er een stuk verder weer vanaf te gaan op een kleinere route in westelijke richting. De woestijn is vlak en stoffig en links en rechts is gegraven voor verdubbeling van de weg. Bij een stenige helling met zacht zand verdwijnen we achter een heuveltje. Yes! Eindeloos uitzicht en de weg op voldoende afstand. Het is warm en het waait hard. Tijd voor de watermeloen. Lekker.

We genieten de dag nog eens na. We bekeken hoe men hier bergen letterlijk in stukken zaagt. Grote blokken van rose-wit gesteente, die we vervolgens ook op grote trucks vervoerd zagen worden. En er waren die merkwaardige gebouwtjes. Zomaar midden in het landschap stonden ze. Langwerpig en met boogdaken. We puzzelen op nut en doel ervan...

Om zeven uur eten we heerlijk en drinken de laatste Australische wijn. De wind is ondertussen gaan liggen en onder de sterrenhemel kijken we naar een spannende aflevering van Homeland. Een cliffhanger, einde van het tweede seizoen...

Vrijdag 4 september 2015 (213 km) - Lemen dorpjes in de Dasht-e-Kevir

De ochtend vordert als we over 't heuveltje terug gaan naar de weg door de vlakte. Dit is woestijn. Nog meer terracottakleurige dorpjes. Prachtig metselwerk, ondergrondse ruimtes en de beroemde koeling door een windvanger boven op het huis. Een effectieve energieloze koeling van lucht en water. Verschillende huizen zijn nog altijd bewoond. Ook in de hedendaagse en volop bewoonde dorpen is dat oude lemen begin van bewoning nog te zien. Schitterend.

In Boshrouyeh stoppen we bij een supermarktje. We vinden wat we nodig hebben in de goed uitgeruste winkel. De boycot leidt er kennelijk toe dat je alles zelf gaat produceren. Geen Pringles maar een Iranes merk chips. Geen verpakte dure zakjes noten, maar uit grote bakken afwegen. We kopen het dunne platte brood. In plastic verpakt blijft het vrij lang eetbaar.

Aan de rand van de stad zijn palmtuinen en is er meer reliëf in het terrein. Kale hellingen boven droge heuvels. Na de vlakte is dit een heel ander uitzicht. We rijden en genieten in de Kevir-woestijn (Dasht-e-Kevir).

In Tabas tanken we 150 liter diesel voor 30 Euro met het pasje van de pompbediende. Bij een grote rotonde aan de uitvalsweg is het een drukte van belang. Middenop staat een moskee-complex. In het park er omheen en op het asfalt van de rotonde zijn massa's bedevaartgangers neergestreken met tentje en picknickkleed.

Een jong meisje komt op ons af. Helemaal blij is ze dat ze haar (goeie!) Engels kan gebruiken. Ze heet ons welkom. Met haar familie is ze op de terugweg van Mashhad naar Shiraz.

Dit is dus de drukste maand in Mashhad. En dat is overal te merken. Volle auto's met bagage op het dak zijn onderweg. Er wordt gekampeerd bij ieder parkje en op de servicestations. Die zijn daar helemaal op ingericht. Naast de tankgelegenheid is er van alles. Een moskee, camping, winkels, sleutelmogelijkheid, speeltuin, enz.

Buiten de stad strekken zich de groene geïrrigeerde gebieden uit. Fascinerend is het om te zien hoe uit de kale woestijnbodem enorme boomgaarden tevoorschijn gehaald worden. Ook zijn er palmtuinen en dat maakt het woestijnplaatje compleet.

Tijd om op zoek te gaan naar een bivak. Het is vier uur als we een poging wagen. Mislukt. Grote keien belemmeren onze doorgang. Een kilometer of wat verder is er een pad en het brengt ons op een juweeltje van een plek. Zachte heuvels, uitzicht, vlakke bodem met gravel en zand. Geen stof! Heerlijk is het in TOYse schaduw. De wind brengt verkoeling in de 35 warme graden. Sapje, nootje.

Dan is het klustijd. G repareert de stoel met het deel van de aluminium kruk die we ooit uit een berg afval visten in Australië, toen de eerste stoelknak een feit was. Ik maak eten.

Een man op een brommertje komt aan. Natuurlijk moeten we mee om te eten en te slapen. Hij gaat pas weer, als we laten zien dat we alles wat nodig is aan boord hebben. Een uur later komen twee jongens aan gebrommerd. Ze brengen brood van "mother". Speciaal voor ons gebakken. De zonen van de man, die op deze manier toch de Iraanse gastvrijheid uitdrukt.

De Iranese gastvrijheid. Iedere reiziger rept erover. Doorlopend zijn er uitnodigingen. Volgens sommigen, tot je er gek van wordt. Eén of twee keer gaan we erop in, met Engelssprekende mensen, hebben we besloten.

Om zeven uur gaat de zon prachtig onder. In de schemer eten we en in het donker maken we kampvuur. Ons eerste echte kampvuur sinds Australië. Heerlijk. Bovendien is er een schitterende sterrenhemel. De Melkweg loopt van horizon tot horizon. Zo, als dit niet een heel echt woestijnbivak is...

Zaterdag 5 september 2015 (270 km) - Zó! Zand en Zout

Het ontbijt gaat over in koffietijd met 'n heerlijk woestijngevoel. Half elf zijn we er eindelijk aan toe om te vertrekken. Mooi zijn de frêle kleuren van de bergketens. Rechts van ons verschijnt een wal van zand. Yes! Dé plek om zand van de Dasht-e-Kevir mee te nemen. G klautert naar boven. Een hele prestatie in de hete zon. Het blijkt de grens van een zandzee. Duinen tot aan de horizon.

Het zand verdwijnt en het landschap wordt vlak. Dit is een zoutmeer dat niet helwit is zoals we elders gewend zijn. In eerste instantie ziet het eruit als een donkere craquelébodem.

Alsof natte aarde heel snel gedroogd is. Vervolgens lijkt het alsof de grond grof omgeploegd is. Fascinerend. Het zout is bedekt met een donker laagje en omhoog gestuwd. Zover het oog reikt is de vlakte zo bewerkt door het zout. Prachtig.

Vanuit deze vlakte rijden we op de bergketens aan. Khor is een wat grotere plaats. Brede beboomde lanen met ook hier resten van het kleine lemen woestijnstadje dat het ooit was. De moskee heeft een schitterende koepel en op straat is het levendig. Boodschappentijd kennelijk. Veel zwarte chadors waaien rond.

In het goudwinkeltje kunnen we geld wisselen tegen een gunstige koers. En op zoek naar fruit is er een aardige jongeman, "welcome to Iran", die met G een paar winkels afloopt voor vers fruit.

Zo, mét geld en fruit rijden we verder. Door kleine dorpjes kuieren we, die na de middag in de heetste uren (37 graden) uitgestorven lijken. Voor de lunch vinden we een prachtige plek. Bij Chupanan slaan we af op een kleine weg naar het zuiden. Het terrein is zanderig en heuvelachtig. Prachtige kleuren. De weg klimt naar 1.200 meter en gaat dan over een rauwe pas van zwarte en rode rotsen. Vanaf daar kun je de grote zoutvlakte zien liggen. Half vijf is het. Bivaktijd. Net na de pas trekt een aantrekkelijk spoor door een kloof van flink opgewarmde rotswanden. In een open stuk vinden we onze plek bij 35 graden. Weer genieten we een fantastische avond, met Homeland bovendien. Vanuit ons bed kijken we op naar een heldere sterrenhemel door het open dakluik.

Zondag 6 september 2015 (257 km) - Chakchak en Yazd

Ook vanmorgen warmt het snel op. Als we om half elf wegrijden is het 35 graden. Vanaf de imposante pas van donkere en rode rotspunten dalen we naar de vlakte. Bijzonder is een keten van geelwitte heuvels die pardoes in het landschap lijkt te zijn neergelegd.

In de vlakte wordt ook gewerkt aan een verdubbeling van de rechte weg. Overal is dat gaande in de woestijn. En zoveel verkeer is er niet eens...

Met enige regelmaat zijn er waterkelders langs de route. Ooit was daarin de watervoorraad van de woestijnbewoner te vinden. Een bouwsel met daarin een trap die naar de waterkelder onder de koepel leidt. Nu buiten gebruik en dichtgemetseld.

Afslag in oostelijke richting, naar Chakchak, Tegen een rotshelling zijn de gebouwen van een Zoroaster vuurtempel geplakt. We vinden het te heet om te voet de trappen op te klimmen. Vanaf de parkeerplaats hebben we wel een mooi uitzicht op de vlakte.

Langs 'n kleine piste richting Yazd lunchen we. Oef, wat is het heet. Het weggetje slingert heerlijk door bergruggetjes. Eindelijk, want de wegenbouw in dit land is voortvarend ter hand genomen. En stofpaden als deze verdwijnen in hoog tempo, helaas.

Yazd, in het hart van Iran, is een stadje met bijzondere bezienswaardigheden. Het Silk Road Hotel blijkt onbereikbaar door wegwerkzaamheden. Hoe we het ook proberen, met TOY komen we er niet. Ondertussen hebben we wel kennis gemaakt met dit oude stadsdeel van smalle straatjes en terracotta huizen.

Buiten het centrum en heel goed bereikbaar, vinden we pied-a-terre in het Moshir al Mamalek Garden Hotel. Een mondvul, maar het is er prachtig. Een duizend-en-een-nacht-sfeer, die passend is na onze woestijnbivakken. Heerlijke kamer met goede wifi. Dan douchen. Wat een vreugde! Het buffet is wonderlijk goed en de tuin is heerlijk. Nachtje bij geboekt...

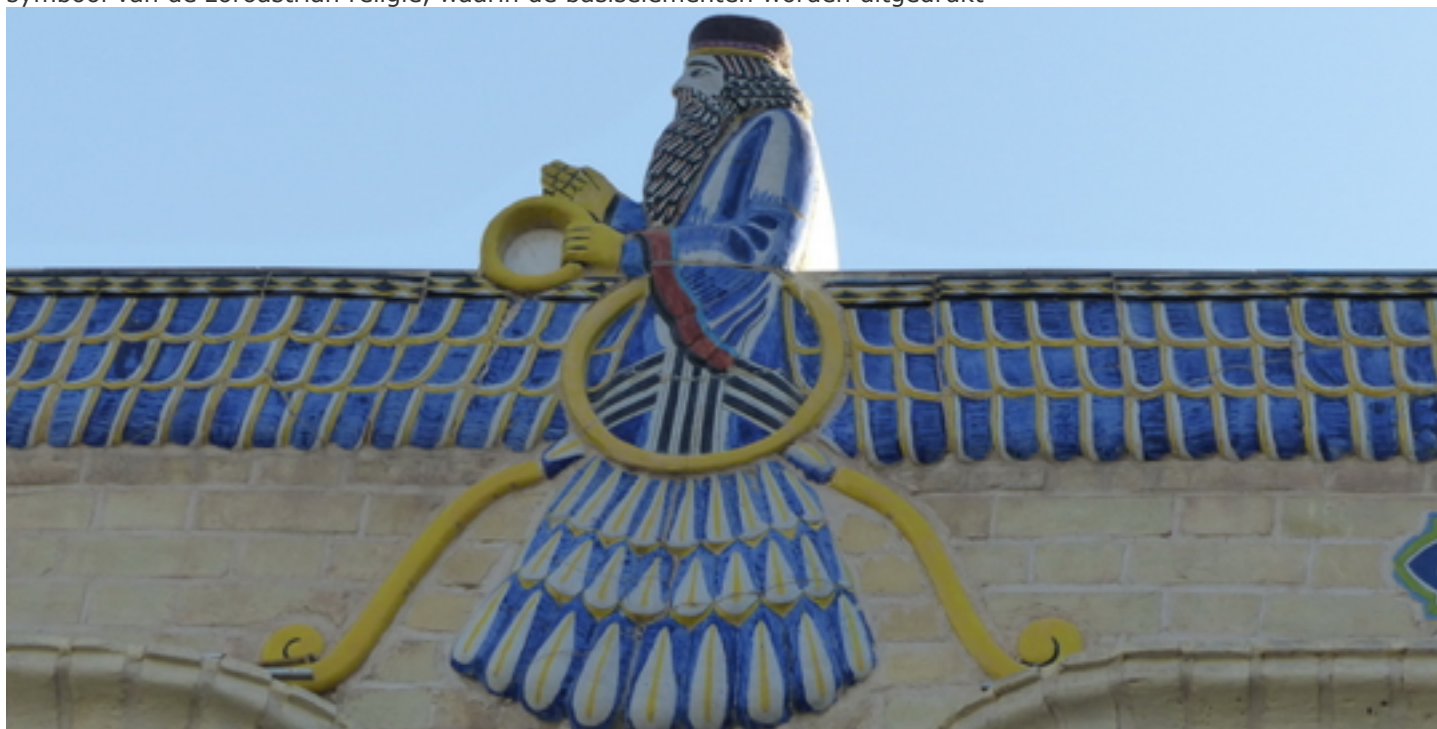
Maandag 7 en dinsdag 8 september 2015 - Duizend-en-twee-Nachten-Hotel

Het hotel heeft een tuin in Perzische stijl. Veel groen, kleine fonteintjes en een strakke waterweg die vanuit de lobby de tuin in loopt. In het midden van de binnentuin is een gebouw met waterkelders en een windtoren. Het ontbijtbuffet is goed en in een tweede restaurant is voortreffelijke koffie te vinden en de beste steak (met frietjes) die we sinds lang hebben genoten.

Van één nacht worden het er drie, zeker als we tegen een gunstige koers hebben kunnen wisselen. We doen de gebruikelijke dingen. Maandag houden we een rustige thuisdag.

Maar dan is het dinsdag. Om acht uur meldt Hamid zich, onze gids-voor-een-paar uur. Z'n Engels is niet echt fantastisch. Bovendien heeft hij een enorme slis-S. In zijn Peugeot (made in Iran) gaan we de stad in. Hij heeft tot taak zijn standaard dagprogramma tot vier uur in te korten. En wij hopen, dat ie dat doet, door een overmaat aan details achterwege te laten.

symbool van de zoroastrian religie, waarin de basiselementen worden uitgedrukt

Zoroastrian Fire Temple. Jong gebouw en achter glas zien we het vuur, dat al 1.500 jaar brandend wordt gehouden. De elementen vuur, lucht, aarde en water spelen een grote rol in deze oude religie. Net als het Goed en het Kwaad waarmee de mens in voortdurende strijd is verwickeld. De profeet Zoroaster (Zarathustra) is de grondlegger (1.000 a 600 vC.). Het is een van de eerste monotheïstische religies.

Vervolgens bewonderen we de vijf torens van de citerne (waterkelder). Dwalen we rond op het Amir Chakmagh plein met de Pishtaq (toegangspoort). Prachtige façade met de bogen, die het symbool van de stad is geworden. Ervoor staat een groot houten rad (Nakkhl) met draagstokken. Iedere stadswijk heeft er een. Het wordt ieder jaar een keer rond gedragen ter ere van Imam Hussein.

Het oude moskeetje Vaght-o-Sa'at uit 1325 kan ons niet bekoren. Woensdag is vrouwendag, mannen hebben dan geen toegang. Dat heeft wel weer iets..

De Jameh (Vrijdag-) moskee (14e E) met de hoge minaretten in Azari-stijl (Perzische architectuur) spreekt ons veel meer aan. Prachtig tegelwerk en schitterende Perzische tapijten. Trots meldt onze gids dat hier het hoogste portaal van alle moskeeën in Iran is.

Er zijn twee Ghanats (ondergronds waterkanaal) van 60 en 86 kilometer lang. Het Ghanatsysteem is een heel oud en ingenieus systeem van waterbevoorrading. In het Silk Road Hotel kijken we op onze neus. Geen koffie, het apparaat is stuk.

Nog even lopen we over het plein als we op weg gaan naar Alexanders Prison, een hele oude madrassa. De legende wil, dat Peter de Grote hier een ondergrondse gevangenis had. Mooi vinden we het oudste terracottakleurige stukje Yazd. De koepel hier is de oudste van Iran! Een bezoek aan een dakterras boven, en dus via een tapijthandel, weten we te voorkomen. In het Lariha-huis, de woning van een rijk man, bekijken we de windtoren van binnen uit. Mooi systeem, waarmee het hele huis koel gehouden werd. Leuk is de deur met een speciale vrouwen- en mannenklopper.

Langs de oude stadsmuren rijden we naar de Dolat Abad Garden, een mooi voorbeeld van een Perzische tuin, een tuinvorm die dateert van een paar eeuwen vC. Strakke waterpartijen, fontein en fruittuinen zijn kenmerkend. Hier genieten we ook van de prachtige oude muur en het mozaïek van glas-in-hout in het paleisje. Via een supermarkt keren we terug naar het hotel. Precies op tijd. Na zo'n ochtend hebben we wel weer wat rust verdiend!

Woensdag 9 september 2015 (349 km) - En we hadden zo'n leuk plekkie...

Om een uur of elf zijn we uitgecheckt en ingepakt. Dubbele espresso en cappuccino bij ons favoriete koffie-en-de-rest-restaurant. Als souvenir kopen we het leuke olie-azijn-flesje. In de supermarkt is een hulpvaardige Iraniër. Hij wijst ons de beste yoghurt en de beste kaas. Allemaal uit Duitsland geïmporteerd, straalt-ie. Bij het afrekenen blijkt ie de flessen water al betaald te hebben!

De stad door en nog eens door het centrum waar nog steeds iets te zien is van het woestijndorp dat Yazd ooit was. Een groot contrast met de moderne wereld die langs de uitvalswegen groeit. Ten zuidwesten van Yazd ligt Cham een Zoroastrian dorpje. We bezoeken de stiltetoren.

Voor de Zoroastrian gelovige mag een lichaam niet in de grond begraven worden. Het zou de aarde vervuilen. Dus werden de lijken boven in een toren gelegd, totdat alleen de botten overbleven. Als de botten schoon gegeten waren door vogels en gebleekt door de zon, werden ze verzameld in een gat. Naarmate de botten verder ontbinden spoelen de deeltjes met regenwater weg, gefilterd door laagjes zand.

Terug op de route slaan we af voor een rondje door de bergen. Door het missen van een afslag wordt het een flinke ronde! Maar daardoor ook passeren we op de kale lege hoogvlakte een fort en dorpjes met kleine maar mooie moskeeën en ommuringen die dringend aan restauratie toe zijn.

In Abarkooh vinden we de 25 meter hoge cipres. Een Russische wetenschapper heeft 'm geschat op meer dan 4.000 jaar oud. Daarmee is ie het oudste levende wezen in Azië (historicaliran.com.ir).

Met ontzag wandelen we rond de oude dikke stam met fris groen.

Dat "vinden" was overigens vermakelijk. Het waypoint bleek niet te kloppen. Bij een hek zien we een joch. G vraagt naar de boom. Vader treedt kordaat op. Het jochie rijdt met ons mee en wijst de weg. Knus voorin. Hij is leuk en babbelt aan een stuk door. Luistert heel serieus als wij in het Nederlands reageren. En praat blij en vrolijk terug, alsof we elkaar precies verstaan. Als we er zijn, willen we hem terug brengen. Maar daar komt vader aangetuft op zijn brommertje. Zalige kortstondige ontmoeting.

Dit dorp heeft nog meer fraais. Het Aghazadeh-mansion, een schitterend herenhuis, heeft een 18 meter hoge windvanger (badgir) in twee etages. En da's zo bijzonder dat het huis dit jaar op de Unesco Werelderfgoedlijst geplaatst is. Ter ere daarvan is het huis op het 20.000 Rial-biljet afgedrukt.

Het is half zes en de ticketverkoper en de oppasser begeleiden ons in eendrachtige samenwerking. Openen deuren en wijzen op dingen. We dwalen er rond en genieten. Als we Abarkooh uit rijden zien we zowaar ook nog de "icemaker" uit 400 vC. Dit is een geïsoleerde ondergrondse kelder waarin 's winters ijs werd verzameld om 's zomers te kunnen gebruiken. Bovenop de kelder werd een koeltoren gebouwd.

Dan wordt het tijd om nog even wat kilometers te rijden. Morgenochtend willen we bijtijds in Persepolis zijn, voordat het te heet is. In de eerste schemer slaan we af op een asfaltweg om dan over een heel stoffig pad achter een boomgaardje onze ideale stek voor de nacht vinden. Er is stilte, avondkoelte, lichtjes in de verte en beschutting. Op dit uur zal er niemand meer stof opwerpen. Hoewel...

G droomt onderuit op de bestuurdersstoel de dag na en ik roer in de soep. Het is donker inmiddels, een uur of acht. Een brommertje stopt. De eigenaar van het boomgaardje komt zijn oogst halen. Loftallah (leraar Farsi op de middelbare school) is zó aardig én vasthoudend, dat we deze keer ingaan op de uitnodiging. Eerst de soep gegeten. Onze gast(heer) zit op de campingstoel en wacht geduldig. Ondertussen hebben we een karrenvracht aan vers geplukte druiven, perziken en senjed (een droog meelachtig vruchtje, zie foto) aan boord.

Het wordt een gezellige avond. Moeder (Fateme) reddert, zoon Ghasem maakt fantastische pentekeningen en dochter Somaye van vijftien is eindeloos verlegen. De getrouwde dochter, haar man, zoontje en schoonvader komen ook aan.

Lieve mensen zijn het, vrolijk en zo praatgraag als de taal mogelijk maakt. Het gezin blijkt van Turkse afkomst, zoals vrijwel het hele dorp. Onder elkaar spreken ze Turks. Onze gastheer heeft twee jaar in de Iran-Irak oorlog gevochten. Hij zegt het lachend, maar zo'n pretje zal het niet geweest zijn.

Om half elf zitten we op de grond rond een plastic kleed en eten. Eenvoudig en goed eten is het. Daarna lukt het met moeite om op straat in ons eigen TOY-bed te kruipen.

Donderdag 10 september 2015 (156 km) - Pasargadea, Koningsgraven en Kamp bij Persepolis

Kwart over zeven wakker, TOY vertrekbaar gemaakt en naar binnen voor het ontbijt. Fateme gaat met de waterslang de droogte in de tuin te lijf. Op de grond zittend ontbijten we. Het platte brood, met witte kaas, jam en watermeloen. En thee natuurlijk. Loftallah is al lang weer naar de tuin. Zijn vrolijke goedlachse zus, met man en twee zoons komen ons ook bekijken. De vrouwen dragen hun hoofddoek nu ook binnenshuis. We zijn nog te onbekend voor hen. Hoe ze denken over het verplicht dragen? Aarzeling. Uiteindelijk zegt Somaye dat ze het heel vervelend vindt. Ik val haar bij. Hilariteit.

Half tien is het als we weggrijden. Voor heel even waren we voor deze mensen een piepklein venstertje naar een andere wereld. Net als zij dat voor ons waren. Terug op de autoweg wippen we de eerste de beste gelegenheid een stofpad op. Tijd voor koffie (zetten). Wat zeg ik, hoogtijd! Dan kunnen we weer.

Een half uur later zijn we bij Pasargadae, de ruïnes van een stad uit de tijd van het Eerste Perzische Rijk (Achaemenid). Een paar eeuwen vC. door Darius de Eerste aan de kant geschoven als hoofdstad ten faveure van Persepolis. Ook dit is een Werelderfgoedsite. Topstuk is de tombe van Cyrus de Grote. Lang dacht men dat hier zijn moeder begraven lag, maar inmiddels is men tot andere conclusies gekomen. Mooi en eenzaam staat het daar met de vlakke en een bergketen als decor. We bekijken de ruïnes van een karavanseraï, een poort die met stutten overeind gehouden wordt en de resten van een fort.

Vlakbij Persepolis is de necropool (lett. dodenstad) Naqsh-e Rostam. Rond de middag zijn we er. Indrukwekkende koningsgraven uitgehouwen in een witte rotswand. Wat een prachtige staaltjes van kunst en vakmanschap. En een eerbetoon aan die koningen natuurlijk.

Aan de andere kant van de snelweg ligt Persepolis. De zon is weer doorgebroken en het is warm. We hebben zin in kamperen. Op zoek. Vlakbij de resten van de wereldberoemde stad uit de oudheid vinden we een plek aan de rand van een schraal pijnbomenbosje, zo'n honderd meter van de weg af. Uitzicht op de vlakke met stoppelvelden en bergketens in de verte. Vlak voor onze neus ligt een stoffig voetbalveldje. En er zijn bomen, dus... Juist, de hangmat met G erin vinden hier een prettig onderkomen. Half drie is het. Heerlijke rustige middag. Dat is te zeggen... Een paar spetters regen vallen, maar erger, de wind zwelt aan tot stormachtig. En hier betekent dat: stof. Wolken stof denderen over ons heen. We houden stand. Knusse en rustige avond. Alle tijd voor een heerlijke pasta met salades en wijn én Homeland. Op en langs de weg vermaakt de jeugd zich met muziek, trommels, zingen, vuren, bbq's en heen en weer scheuren. Koel en kalm is het als we onder het dons kruipen.

Vrijdag 11 september 2015 (158 km) - Persepolis, Lost Paradise, Qashqai en Eikenbos

Om half tien gaan we op in de aangroeiende stroom mensen. Voornamelijk Iraniërs. Het is heerlijk rondwalen door wat ooit de stralende hoofdstad van Achaëmanid was. Door "De Poort van Alle Landen" gebouwd door Xerxes (486-466 vC). Dan over het grote terrein waar vooral Darius schitterende paleizen bouwde. Goud opgelegd met ivooren reliëfs. De enorme pilaren geven een indruk van de afmetingen van het gebouw. Overal zijn de prachtige voorstellingen in steen, die de grootheid van koning en God uitdrukken.

Eind van de ochtend beginnen we oververhit te raken. Terug naar TOY. Op weg naar de autoweg eten we een (voortreffelijke) buffetlunch. Een eindje voor Shiraz, bij Marvdasht, slaan we af in noordwestelijke richting. Na het passeren van een petrochemisch gebied rijden we door mooi bergland en groene valleien. Groen, vooral door de rijstvelden die hier volop zijn. We zijn op weg naar "Lost Paradise", toch een veelbelovende aankondiging.

Dit is ook het gebied waar de halfnomadische Qashqai rondzweren. Bij een paar rommelige en primitieve tenten gaan we op bezoek. Kleurig geklede en goedlachse mensen. Moeder spint met een ingenieuze handspin, de mannen blijven bewegingloos in de schaduw van de tent en de kinderen zijn enthousiast. Kleurpotloden, pennen en hotel tandenborsteltjes met tandpasta vinden een blijde ontvangst.

Eind van de middag zijn we bij het Verloren Paradijs. Een mooie vallei en kloof inderdaad. Maar het is vrijdag en het ziet zwart van de mensen én hun achtergelaten rommel. Een paradijs? Zeker, maar inderdaad op deze manier verloren geraakt.

We rijden door valleien met dorpjes. Typische dorpjes. Rommelig, vierkante huizen van grijze steen, koeling en warmwatervoorziening op het platte dak. Het bivak dient zich aan door een karrenspoor heuvelop. We komen uit in een eikenbomenbos. De prachtige bomen met grote kruinen staan ruim uit elkaar op de stenige bodem. Dit eikenbos wordt óns paradijsje. We zitten op 1.850 meter hoogte bij een heerlijke temperatuur van 25 graden.

Na de uitbundige lunch van vanmiddag eten we een (kliekjes-) soep. Zo moe zijn we, dat we om half negen de klep achter ons dicht trekken.

Zaterdag 12 september 2015 - Eikenbos-Campingdag

Het is hier zo heerlijk, dat we vandaag blijven. Genieten van het uitzicht, de omgeving en tegelijk wat werken aan de volgende update. Vanuit het dal waaieren vage geluiden naar boven. Er is zon en schaduw van de bomen. Prachtig gekleurde vogels laten zich bekijken en van overal komen de tjilpjes en riedeltjes. Een paar mannen op een brommertjes gaan de berg op en komen later op de dag met een volle blauwe zak terug. Ze durven nauwelijks naar ons te kijken. En dat lijkt niet alleen te komen doordat het pad hun aandacht vraagt. Hier kent men het fenomeen "toerist" niet. En eerlijk gezegd, we vinden het prima zo.

Op het heetst van de dag is er tijd voor (hangmat-) siësta. Daarna is er wat meer wind en trekken wolken voor de zon, zodat we weer wat kunnen doen. Wat een paradijselijke dag.

Zondag 13 september 2015 (227 km) - Van Watervallen en Eiken

Ontbijten in de schaduw van onze eik. De passerende mannen durven al meer. Ze zwaaien. Afdalen naar het dalweggetje. Het slingert door prachtig landschap van afgeronde bergen en zachte kleuren. Het groen van de rijstvelden steekt er fris tegen af.

Het weggetje wordt een onverhard pad. Langs een bergwand slingert het hoger en op de vlakte wordt het een bandenspoor door boomgaarden. Er is volop fruit. We plukken lekkere rijpe appels, want aan een boom zo volgeladen... In het dal stroomt een rivier en overal zijn kleine irrigatiegoten.

Over een paar jaar zal ook hier een grote weg zijn. Op verschillende plekken is het werk al gaande. Dan zoef je aan dit vredige dalletje voorbij.

Weer op het asfalt gaan we op weg naar de Margoon Waterval, de volgende attractie op deze route. Het weggetje er naar toe is stenig en smal. We voegen ons in de stroom volbeladen gezinsauto's. Het is zondag en mensen trekken er op uit. We keren en parkeren een stuk voor de parkeerplaats langs de weg. Kunnen we tenminste wegkomen straks.

Aan de wandel. Tjonge, wat is het druk. De families sjouwen met picknickspullen naar boven langs de stroom. Pannen met voedsel, kleden, gasflessen met branders, zakken fruit... Op ieder beschikbaar plekje zitten mensen bij elkaar en vermaken zich. In het water bij de waterval poedelt men gekleed.

We hebben genoeg gezien. Terug en met moeite kunnen we TOY uit het gedrang manoeuvreren. Pffft. De Iraniërs houden blijkbaar wel van drukte op hun vrije dag. Wij ietsie minder...

We toeren verder door het prachtige berglandschap met almaar diezelfde stugge sterke eikenbomen. Hellingen vol. Prachtig op de geeloranje bodem.

Ook hier zijn er met regelmaat de tenten van de halfnomaden, de Qashqai. Hun bruine tent is vierkant en open naar het noorden. Er is een afzetting waar het vee 's nacht verblijft. Een klein tentje in, dezelfde vorm als de grote, dient als keuken met een gasfles, brander, pannen en ander keukengerei.

Midden vorige eeuw leefde 40% van de bevolking een (half-) nomadisch bestaan. Zeker in dit gebied (de Pars) was het een belangrijke levenswijze. De Sjah nationaliseerde de grond die tot dan van niemand was en zorgde ervoor dat de mensen in dorpen en steden gingen wonen. Nu zijn er nog zo'n miljoen halfnomaden (1,5 % van de bevolking).

De vrouwen dragen zwierige rokken, daar overheen een lang tuniek dat wijd uitwaaiert over de rok. Dit alles met veel kleuren, patroontjes en glitters.

Deze rit is een feestje, zeker als we voorbij Yasuj door het Dena Protected Area rijden. Adembenemende uitzichten op zachtoranje aarde met eiken tegen een decor van hoog oprijzende bergwanden.

Op de doorgaande route (55) is het ineens een heel stuk drukker. We slaan niet af richting Isfahan. We gaan door voor een "ommetje". Mooi toeval. G ziet een berg afval. Eindelijk vindt-ie wat hij al heel lang zocht. Materiaal om de mistlampgaten in de bumper te dichten.

Op een klein weggetje slaan we af. Het brengt ons in een ruig berglandschap. Prachtige steile rotswanden en grootse uitzichten. Maar een bivak vinden in deze bergen, valt niet mee. Doortoeren maar en genieten tot die ene mogelijkheid zich aandient. Op een bewerkt plateautje hobbelen we naar een eenzame eik. Een stormachtige wind roert zich een poosje en houdt zich gelukkig verder gedeisd.

Ons sappie is nog niet op of daar komt een lichtblauw vooroorlogs autootje aan gewaggeld over het veldje. Een klein wondertje op wielen is het. Het valt niet eens uit elkaar op het hobbelveld. Twee mannen komen gezellig bij ons zitten. Onder het genot van een chippie voeren we een zich traag voortslepend gesprek. Vlotter gaat het maken van een vuurtje. De waterpijp komt tevoorschijn en dan is het slurpen geblazen.

Ons eten is klaar. De jongste eet een happie mee. De oudste probeert ons te verleiden naar zijn huis te komen. Morgenochtend is ook goed!

Dan gaan ze maar. Het is inmiddels helemaal donker. De bestuurder duikt onder de motorkap. Door een draadje te verbinden gaat de ene nog werkende koplamp aan. Zo! Voldoende licht om op de bochtige bergweg huiswaarts te rijden.

Maandag 14 september 2015 (357 km) - Van Akker naar Isfahan

Half negen verlaten we het akkertje. Prachtige tocht langs kloven en door een vallei waar de eiken van het ene moment op het andere verdwenen zijn. Nog steeds is de aarde geel, zacht oranje of okerkleurig. Er stroomt een rivier en er wordt geïrrigeerd. Schitterende rijstvelden en -paddies zijn er en volop fruit- en notenboomgaarden.

Bij het binnen rijden in Lordegan zit er tussen de vele kleine bedrijfjes een "gaswinkeltje". Voor een klein kraampje staan flessen in alle maten. En jawel, onze fles kan gevuld worden.

G is superenthousiast. Het gaat eraan toe zoals hij het in zijn jeugd deed. De slang aansluiten en de fles van waaruit gevuld wordt op z'n kop zetten. Betalen? Nee, echt niet!

Leuk plaatsje met heel veel bermhandel en kleine winkeltjes. Hier ook zijn veel koper- en aluminiumslagers. Hun handgemaakte spulletjes staan te glanzen en glimmen langs de weg.

Even later treffen we een grote Franse expeditie van overlandauto's. Met 25 wagens maken ze een rondreis door Iran. Het gezelschap is redelijk op leeftijd. Dat is, zo ongeveer de onze, maar dan een stuk ouder.

Over een klein weggetje trekken we door een beschermd natuurgebied. Prachtig berglandschap, waar ook de doorgaande route doorheen trekt.

Om vier uur zijn we in Isfahan (Esfahan, Isphahan). De grote centrale Avenue is afgesloten. De verkeerscirculatie is daardoor een stuk ingewikkelder. In het centrum bekijken we het Abbasi Hotel. Fantastisch, maar wel een tikkie, een flinke tik eigenlijk, boven onze begroting. Op een nabij gelegen parking vinden we een goeie plek. Ook voor de nacht.

Opgefrist en verkleed wandelen we terug naar het hotel. In de koele lobby is toilet en wifi. Het is aandoenlijk om te zien hoe onhandig Westerse vrouwen hun sjaaltje op het hoofd proberen te houden.

Zoekend naar hét restaurant van de stad treffen we een paar dames uit Teheran. "Iran no good", laat een van hen weten. Verbaasd kijken we haar aan. "This!", sist ze en rukt aan het hoofddoekje.

Het restaurant, ach jee, het beste van de stad? Een gemiddelde café-hap in NL is een heel stuk beter. Er lopen flink wat obers rond, die zich stierlijk vervelen. De mannen zijn lomp en zijn meer met elkaar aan het wauwelen dan bezig te zijn met de gasten. De man op de parking zei het al. "Isfahan is een mooie stad, maar de mensen zijn niet fijn! Voor de mensen moet je in Shiraz zijn".

Teruggewandeld en op de parking TOY geparkeerd aan het grasperkje met struiken. Op de parkeerplaats zijn de bekende picknick en kampeertaferelen van de pelgrimreizende Iraanse families. Er is een opstootje. Een gezin heeft hun slaapplek (matjes op de grond) afgeschermd met lappen. En dat mag niet! De politie komt er aan te pas en uiteindelijk pakken ze in en vertrekken.

Dinsdag 15 september 2015 - Imam Plein, Imam Moskee en Ali Qapu Paleis

Half tien wandelen we naar het beroemde Imam plein. Vanaf de westelijke kant domineert het Ali Qapu paleis. Aan de zuidkant is de Imam moskee, ons eerste bezoekdoel. We zijn nog maar amper binnen en daar stuiten we op drie NL-heren op leeftijd. Op échte leeftijd. De twee broers en een vriend zijn tachtigers. Hun reis hebben ze laten organiseren. Maar in steden gaan ze op eigen houtje.

De moskee. Ach ja, we kunnen het blijven herhalen. Ook hier is de grote entree met twee slanke minaretten, de bogengalerij, waar vroeger de dorstige reiziger gelaafd werd en kon rusten, de schitterende oude houten deuren, het mooie marmer weer indrukwekkend.

De binnenplaats staat vol met zonwering en koelers. Helaas, want daardoor hebben we geen zicht op de koepels en andere hogere delen van het moskee-complex. In het midden van een van de ruimtes proberen we zoals iedereen de akoestiek onder de koepel uit. We dwalen rond in de verstilde binnentuinen van de madrassa's.

Een ontmoeting. Simin is hier met haar leraar Engels, Easa. Het is de bedoeling om toeristen te interviewen zodat Simin in de praktijk kan oefenen. Wij zijn uitverkoren. Ze is onzeker en nerveus. Maar de sfeer wordt meer en meer ontspannen. Het klikt en na het "interview" drinken we samen koffie mét gebak!

Het afscheid kan natuurlijk niet zonder uitnodiging. We sluiten "een deal". Vanaf morgen zijn we te gast bij Simin en haar gezin. De eerste dag is om te "socializen", de dag erna is onze "werkdag".

In een van de omringende straten lunchen we dé Isfahan-specialiteit, Beryani. Op een soort pizza ligt gemalen en gekruid vlees.

Terug naar het plein, waar we het Ali Qapu paleis bezoeken. Prachtig is de galerij met de houten pilaren. Ook hier is restauratiewerk gaande. Vanaf deze plek keek de koning neer op zijn onderdanen.

Heel bijzonder is de muziekkamer, De ronde koepeltjes en wanden zijn voorzien van holle openingen, gemaakt van stucwerk en mooi beschilderd. Het moest een bijzonder akoestisch effect geven.

Dan is het tijd voor rust. Terug naar TOY en door naar de lobby van het Abbasi. We worden "ontdekt" door de Nederlandse deelnemers van een academische cultuurreis. Hun trip is kort en cultuurkrachtig. Ook zij logeren niet in het Abbasi. Maar zoals zoveel toeristen, kom je het beroemdste hotel van Iran even bekijken. Want bijzonder is het hotel, een voormalige karavanserai, zeker.

Na een paar uur zijn we voldoende afgekoeld, bij ge-internet en getoiletteerd. Tijd voor de volgende uitstap. "Om de hoek" is het Chehel Sotun paleis. De galerij met de beroemde veertig houten zuilen staat voor de helft in de steigers voor een hoognodige restauratie. In de grote hal zijn enorme wandschilderingen van veldslagen. En niet alleen gewonnen veldslagen. Ook de slag bij Marathon, die verloren werd van Alexander de Grote, is er verbeeld.

Op het plein genieten we in de eerste schemer van een typisch stukje Iraans leven. Overal zijn mensen in groepjes bij elkaar. Op kleden en banken rusten, eten en drinken ze samen. Kinderen spelen en koetsjes rijden rond het plein...

Voor het avondeten gaan we naar de tuin van het Abbasi. We treffen er de drie heren-op-leeftijd en eten prima. Nazit op ons eigen grasterras en dan slapen we de lange vermoeiende dag weg. Op de parking is het een stuk rustiger dan de afgelopen nacht.

Woensdag 16 september 2015 (11 km) - Logeren bij Simin

Tijdens onze ontbijtkoffie krijgen we zomaar koekjes van een passant. Easa rijdt ons voor naar het huis van Simin, aan de uiterste westrand van de stad. Zoon Mohammad (25 jaar, afgestudeerd accountant) is een stille jongeman. Werk is hier niet te vinden. Simin hoopt, dat hij een toekomst in Duitsland (waar een oom woont) kan opbouwen. En de Iran-Irak oorlog

kruist nog eens ons pad. Een jongere broer van Simin is "martelaar". Hij is in die oorlog gesneuveld.

Na de thee vertrekt Easa en rond de middag arriveert Niloo, een vriendin. Met haar voeren we diepgaande en interessante gesprekken. Niloo is een intelligente dame, lerares Engels en heeft een permanent-resident-visum voor Canada. Terugkerend thema is de beperkte mogelijkheden voor mensen met een Universitaire opleiding. Reden voor veel jonge mensen om hun heil elders in de wereld te zoeken. Door dit verlies aan intelligentsia stagneert de ontwikkeling van Iran, constateert Niloo.

De tijd vliegt. Onderbreking voor een overvloedige lunch. Halverwege de avond gaan we met z'n allen op pad. Simin's echtgenoot Ali, Mohammad, Niloo, Simin en wij. Op een muurtje in een park eten we sandwiches en drinken alcoholloze Bavaria.

Weer terug, rijden we ons eigen huisje de straat uit. Naast een perkje vinden we een donkere en stille overnachtingsplek.

Donderdag 17 september 2015 - Werkdag

Ontbijt aan de keukentafel. Ali is al lang vertrokken naar zijn werk. Vandaag is het ook voor ons "werkdag". Simin gaat aan de gang met haar Engelse boek, Mohammad is bezig op zijn kamer, G zit aan de eettafel en ik heb me geïnstalleerd op de bank. Die update moet nu eindelijk eens klaar.

Halverwege de ochtend wipt Easa aan. Leuk om met hem nog een en ander uit te wisselen. Zeker ook omdat we nu binnenskamers en onderons zijn. Want nee, een heleboel kan niet publiekelijk gezegd worden. Te gevaarlijk!

Zo gaan we de hele dag stug door. Onderbrekingen voor lunch en "Engelse les" met Simin. Om een uur of half tien in de avond eten we "a snack", een tosti op zijn Iraans. Rond de tijd dat Ali thuis komt om een uur of tien, is de onze update-klus geklaard.

Net op tijd bedenken we dat we moeten wachten met de update-mail. Want... dan kunnen Nardi en Marijke zien dat we in Isfahan zijn. Zij wanen ons ergens in het noorden en gaan er van uit, dat een ontmoeting er niet meer in zit. Maar, samen met Hans en Nanc, hun reisleiders, hebben we een verrassingsoverval gepland voor zaterdag. We verheugen ons op dat moment en het samenzijn.

Vrijdag 18 september 2015 (50 km) - De Jameh Moskee en Reünie op de Abbasi-P

Het kost moeite, maar dan laten Simin, Ali en Mohammad ons gaan. Simin verwacht dat ze heimwee naar ons zal krijgen.

Via de zuidelijke rondweg rijden we naar het Fanak Garden Park. Het is inderdaad een niet onaardige camping. Heel wat Iraniërs hebben er hun koepeltentje opgezet. Maar het is te ver weg van het centrum. We tappen water en gaan weer richting stad.

Onderweg bezoeken we de regelmatig herbouwde Jameh of Vrijdag-Moskee. Het oudste deel is ruim 1.200 jaar oud. Het is de grootste en oudste moskee van Isfahan en volgens onze reisgids is hier het allermooiste mozaïekwerk te vinden.

Vier portalen zijn er met heel verschillende patronen en kleuren. Een heerlijke combinatie van marmer en mozaïek. Uit de luidspreker klinkt de oproep tot gebed op een heel bijzondere manier. Soms doet het denken aan meerstemmig Latijns gezang.

Terugwandeland door de bazaar vermaken we ons weer met de afgrijselijke bling bling jurken en glimpakken. Hoezo Islam! Wat een uitdaging en glitter wordt hier tentoongespreid. We stellen ons een vrouw voor in zó'n jurk mét hoofddoek.

De mannelijke etalagepoppen hebben net zulke kunstmatige kapsels als we vaak in het echt zien. De coiffures van dames doen er een stuk minder toe. Onder een hoofddoek is dat sowieso een drama. Every day is a bad-hair-day, zeg maar.

Om twee uur parkeren we TOY in een mooie hoek van de grote Abbasi parkeerplaats, grenzend aan het park. Hier gaan we de groep van Nardi en Marijke ontvangen. G heeft een en ander geregeld met de manager en de P-mannen. Salade en pizza in het hotel en mailwisseling naar Hans&Nanc. Het konvooi Fransen is ook hier aangekomen. Een verrassend weerzien. G doet tukkie, monteert een nieuwe gasdrukveer onder de klep en knutselt zijn stoel nog iets beter. Het is betrokken en winderig geworden. Bovendien vangen we spetters van de parkfonteinen. Prima koeling zo.

Zaterdag 19 september 2015 - Surprise!

Het plan om de stad in te gaan, verdwijnt schielijk als een auto pal achter TOY parkeert. G schiet op blote voeten het stof in om hem weg te sturen. Vanaf dan zijn we er druk mee. De parkeerdruk is toevallig heel hoog door de 25 Franse overlandauto's. En wij hebben de schone taak om voldoende ruimte vrij te houden voor de NaMa-groep. En dat is hard werken... Gerard veegt het akelig fijne stof weg met een bezem van de P-mannen met wie hij een prima relatie heeft opgebouwd. We kunnen in hun portiersruimte onze apparatuur laden bijvoorbeeld.

Om kwart over twee komt de enorme truck van Hans en Nancy (reisleiders en -organisatie, Far East Expeditions) aangerold. Ze parkeren hun truck voor onze TOY zodat de dames ons voertuig niet voortijdig zien. Wij wachten in de truck, NaMa zullen naar binnen worden gestuurd met een smoesje... En dan!

En zo geschiedt. Nardi klautert als eerste het trapje op. Het is donker. Ze doet haar zonnebril af en kijkt ons aan. We zien als het ware het kwartje langzaam, tergend langzaam, vallen. En dan... Geweldig! Tranen van blijdschap. Deze ontmoeting is zó speciaal na de lange, lange en bijzondere voorgeschiedenis.

Die avond eten we met ons vieren in het restaurant van het Abbasi. Jammer, het is te koud voor de tuin. Ook al is het lamsvlees niet zo lekker als eerder, we genieten. Vooral van elkaar.

Zondag 20 september 2015 - P-Overstroming

De groep vertrekt voor een bezoek aan het plein. We hebben nog het een en ander bij de TOY te doen. En dan komt er pardoes vanuit een gat in de muur water. Heel veel water! De gemeentemannen maken de vijver voor het paleis in het park schoon. Via een put en een gat in de muur stroomt al het water de parkeerplaats op. En wij staan precies bij het uitstroomgat. Tot vijftig meter ver stroomt het water en de modder...

Tegen lunchtijd wandelen we door de omringende straten naar de Si-o-Seh Pol brug. Onderweg eten we gevulde broodpannenkoek en drinken we wortel-appelsap. De brug dateert van 1600 en is in twee etages gemetseld. Via 33 bogen worden de oevers van de Zayandeh Rud rivier verbonden. Maar de brede rivier staat droog. Volgens onze gastfamilie al zes jaar! In de schoenenbazaar bij het plein scoort G schoenen. Deze keer lijkt de maat precies goed.

Met Nardi en Marijke wandelen we 's avonds nog eens naar het plein. We eten en nog steeds zijn we niet uitgepraat. Wat een ervaring om elkaar hier in Isfahan te treffen en een stukje reis zo direct te delen!

Maandag 21 september 2015 (205 km) - (Her-)Afscheiden en Op Weg

Om een uur of negen is het zover. Afscheid van Nardi en Marijke en hun reisgezellen. Met Iris en koffie vliegen nog uren van reisuitswisselingen voorbij. Rond de middag doen we ons laatste lobby-internet-bezoek. Op het plein ontmoeten we Mette, Jasper en Robin voor een gezellige lunch. Ook Iris schuift aan. Om een uur of drie is het weer afscheid nemen geblazen. Nu van Iris, van Mette en Jasper en van Robin. Op weg naar TOY lopen we ook nog Carla en Tom tegen het lijf.

Tegen vieren rijden we dan eindelijk de stad uit. Het is een grote vallei waar de vierbaans weg doorheen gaat. Bij Daran wordt de weg smaller en zijn er meer heuvels en bergen. Langzaam maar zeker klimmen we naar 2.400 meter en de temperatuur daalt naar een mooie midden twintig.

Een eindje voor Aligudarz gaat een weggetje het boerenland in. Stoffig is het wel, maar de plek is uitstekend. Vlak, een paar schrale boompjes en mooi uitzicht. Het landschap kleurt warm oranje in de dalende zon.

Tegen de tijd dat de boodschappen opgeruimd zijn en de flessen water de jerrycans hebben gevuld, is de zon al lang onder en is het fris geworden. Een brommende boer wipt aan. En wat de man ook vroeg, hij is tevreden met ons antwoord: dankuwel voor het aanbod, we slapen hier. (Hoogte 2.360 m)

Dinsdag 22 september 2015 (489 km) - Rustige Rijdag naar Koerdistan

De koffie is nog niet gezet of daar is ons brommende boertje weer. Met druiven deze keer. Heerlijke uurtjes. Tegen elf uur rijden we weg. Eerst verder over de hoogvlakte, waar bergen worden verzaagd tot grote brokken die we op vrachtwagens over de weg zien gaan. En ergens moet een bloeiende staalindustrie zijn, gezien de vele vrachtwagens met rollen plaatstaal en stalen knuppels.

Het berglandschap met gele glooiende graanstoppelvelden is zacht en rustgevend. Vierbaanswegen versmallen in dorpjes. Weinig verkeer en heerlijk navigeren bij het ronden van de steden. Op deze route passeren we een tak van de zijderoute die naar Irak ging.

In een dorpje doen we boodschappen. Binnen de kortste keren zijn we een bezienswaardigheid. Een groepje mannen overlegt met elkaar. Ze willen ons iets vragen. Maar ook gezamenlijk komen ze niet op de juiste Engelse woorden. We sluiten het kort en vertellen dat we uit Nederland komen en laten de auto zien. Tot volle tevredenheid van het gezelschap.

Eerst zien we er een, dan nog een paar en voor we het weten, zien we alleen nog maar mannen met een wijde broek, in de taille elastiek en ruim rimpelend tot op de schoenen. We zijn in de provincie Koerdistan!

Misschien ook, is dát de reden van al die controleposten. De weg vernauwt zich en flinke verkeersdrempels remmen het verkeer af. Een hok met politiemensen en steevast staat er iemand met wapen in de aanslag. De grens van Irak is ook niet zo heel ver weg...

Naast deze posten zijn er met regelmaat snelheidscontroles. Verkeerspolitie met een lasergun en, merkwaardig genoeg, staat er ook een gewapende militair bij.

Eind van de middag ronden we Sanandaj. Vlak erna slaan we af op een weggetje naar een meertje. Een karrenspoor gaat een boomgaardje in. Wij ook dus. We treffen de eigenaar en zo komen we te staan voor een rijtje notenbomen met uitzicht op het meertje.

Genieten van het uitzicht, de rust, de pasta en de salades. Vandaag doen we er een echt biertje bij. Jaja, wie wat bewaart, heeft wat. Zachte buitenavond en mooie nacht.

Woensdag 23 september 2015 (412 km) - Opstartprobleempje en meer Koerdistan

Fris begin van de dag totdat de zon aan kracht wint. Klaar voor vertrek. G start TOY en rijdt van de grote stenen af die nodig waren om horizontaal te staan. En dat was jammer. Want als we weer willen starten om weg te rijden, slaat de motor even aan en dan... stilte. Oh ja, da's waar ook. Gisteren hebben we de eerste tank helemaal leeg gereden na toevoeging van de additief. En omdat TOY nu heel erg scheef staat kan het laatste beetje diesel niet worden aangezogen, zelfs niet vanuit de tweede tank. Dus zijn we een half uurtje bezig. Totdat het, met moeite, lukt om naar een ietwat rechter stukkie te rijden.

De boomgaardman is op het startgeruis afgekomen. We kunnen hem geruststellen en nee, we gaan toch maar niet mee naar zijn huis om te ontbijten. Groepsfotootje en weg zijn we.

Mooie rit weer door het zonnige heuvelachtige landschap. Alles is kurkdroog. Alleen op een paar plaatsen is er geïrrigeerd en dus groen. Alle rivieren die we over mooie bruggen passeren staan droog.

Laat in de ochtend zijn we in Divandarreh, midden in de Koerdistan-provincie. We treffen het. De hele omgeving lijkt hier te zijn voor inkopen op de markt en in de kleine winkeltjes. Nergens plek om te parkeren. Totdat we midden in het dorp op de kruising een mogelijkheid zien. En daar is hij. Een knappe jongeman in politie-uniform. Hij komt aan ons raam en heet ons hartelijk welkom. Leraar is hij, maar nu doet hij zijn militaire dienstplicht. Zodoende. Hier kunnen we staan, wijst hij. Het is tegen de wet, maar hij beslist! Een beroepsagent komt erop af. Verboden te parkeren, wijst hij. Maar onze man zegt "I am superior, you understand". Wij begrijpen. Het lijkt zijn manier om verzet te plegen. Hoe minimaal ook. Hij kijkt er helemaal blij van.

Als vliegen op honing komen de mannen op ons af en drommen rond TOY, de leraar en ons. Al wandelend is dat doorlopend het geval. Ongedwongen fotootjes maken is er niet bij. Steeds springt men in de houding. Soms letterlijk. Genieten van oude de mannen in hun Koerdische outfit met koppen als uit steen gehouwen. De zon is bijna aan haar hoogste punt en dat is niet gunstig voor de foto's. De vrouwen laten zich minder makkelijk fotograferen. Ze dragen mooie hoofdtoeien en kleurige kleding. Wat een heerlijkheid, de chador is hier amper te bekennen. Dit zijn de Koerden. Merkbaar, zichtbaar en voelbaar anders. Een trots volk en in de eerste plaats Koerd.

De leraar wijst ons er later nog eens op dat zijn volk verspreid leeft in Iran, Turkije, Irak en Syrië. En of we op de hoogte zijn van de strijd van zijn volk. Dat ze hebben meegevochten tegen IS en dat zowel hun verliezen als de onderdrukking hier in Iran hen nooit klein zullen krijgen. De leraar houdt een gloedvol betoog in goed Engels, te midden van een grote groep mensen. Dan mag mijn hoofddoek wel gedwongen zijn, stelt hij, maar dat is niets in vergelijking met wat zijn volk te verduren heeft. Het verbaast ons dat hij zich openlijk zo kritisch uit laat. Maar misschien is het vertrouwen van de Koerden onderling groot genoeg.

Anderhalf uur kuieren we rond. Vooral onder de indruk van de mensen. Van de gelatenheid die we elders in Iran ervaren hebben, is hier niets terug te vinden. De mensen ogen strijdbaar en dynamisch. Wat een wervelend bezoek!

We trekken verder door het land, door het droge land. Ter hoogte van het Urmia-meer wordt het drukker. Meer verkeer, veel dorpen en steden. Tabriz is in aantocht. TOY wordt schoon gepoetst en G vindt nog een paar handige (technische) zaken. Tjonge, wat er op de kaart als een verlaten wit weggetje uit ziet, blijkt een brede weg door bebouwd gebied. Gelukkig laten we dat achter ons en in de heuvels vinden we een heerlijke nachtplaats. Uitzicht op een notenboomgaard in een dal vlak onder ons, in de verte een

steenhouwerij en nog verder weg, de lichtjes van de dorpen. De halve maan houdt ons al snel gezelschap.

Broodje met gebakken uit, tomaat met ei en salades. Zo genieten we deze bijzondere prachtige Koerdische dag na. Tot de wind opsteekt en het te koud wordt. Binnen kijken we weer een spannende Homeland-aflevering, waarin Iran een hoofdrol speelt.

Donderdag 24 september 2015 (77 km) - Kandovan en Tabriz

Ook vanmorgen nemen we de tijd. Ongestoord. Er passeren een paar brommertjes die het steile paadje naar beneden rijden. Ze werken waarschijnlijk in het notenbos, daar in de vallei.

Kandovan, een "pittoresk bergdorpje" vermeldt de Reise Know How kaart. En dat is het inderdaad. Langs de steile bergwand zijn puntige rotspartijen waarin de mensen woonden en soms nóg wonen. Het is een toeristische trekpleister en dus zijn er volop winkeltjes met van alles. Vooral de vele theesoorten en kruiden zijn leuk.

Tussendoor gaat het gewone dorpsleven z'n gangetje. Is het slachtdag vandaag? Op verschillende plekken zijn mensen op de stoepjes bezig met de ingewanden van dieren.

We toeren terug door de heuvels en de dorpjes. Onderweg treffen we een prachtige notenverkoper. Een Koerd, maakt hij ons onmiddellijk duidelijk. In de houding voor de foto en dan stopt hij ons handenvol noten toe. En pinda's die geconserveerd worden in een hard laagje zout. Heerlijk zijn ze. We kopen een kilo.

Tabriz, een stad met twee miljoen inwoners. We navigeren naar het centrum. Het beoogde hotel bevalt ons niet. Dus gaan we door naar het zuidoosten van de stad. Daar is het vijfsterren Pars El Goli Hotel te vinden, het beste dat de stad te bieden heeft. Het is "modern" op een oubollige manier. En oh, jakkie, het vrouwelijke personeel heeft vormloze zwarte kleding aan die vooral bedoeld lijkt om vrouwen er zo onvrouwelijk mogelijk uit te laten zien.

Waar we veel plezier aan beleven is aan de vrouwen die hun "hoofddoek" als een ieniemienie daadje-van-verzet dragen. Een hele dunne doorzichtige smalle voile die losjes over het hoofd heen hangt en volop de fraaie hardos laat zien. Heerlijk contrast met de oudere vrouwen die een lullig donkere jas dragen, ook binnenshotels, en een hoofddoek omgeknoopt hebben zoals we nog net van onze jeugd kennen. Zo gingen onze moeders naar de kerk als ze geen hoed droegen.

Op de hotelkamer duiken we eerst het internet op en appen ons weer helemaal op de hoogte van het reilen en zeilen van het thuisfront. Het meest opvallend is wel, dat Lou van baby een

"pratende" peuter is geworden. Genieten van die videotjes! Na een verkwikkende douche "dineren" we boven in het ronddraaiende restaurant.

Vrijdag 25 september 2015 - Duizend Dingen Dag

Tijdens het ontbijt, stroomt ineens het restaurant vol. Sportief aangeklede goedgebouwde jongemannen. Duidelijk sporters met een groot team van begeleiders. We zoeken het uit. Dit is het voetbalelftal van Tabriz. De Tractor Sazi Tabriz spelen vandaag tegen het Persepolis-team uit Teheran hun thuiswedstrijd in de Persian Golf Pro League. De topclubs zouden op het niveau van de onderste helft van onze eredivisies zijn.

Hier in Iran, zo ontdekken we, is voetbal door de strenge (religieus getinte) maatregelen een van de weinige bronnen van vermaak. En dus uiterst populair onder de mensen.

Wat we daarnaast ook ontdekken is, dat vrouwen een stadionverbod hebben. Ja echt!. Ze mogen geen wedstrijden bijwonen. Tot een paar jaar geleden konden ze nog wel naar volleybalwedstrijden, maar ook dat is inmiddels verboden...

We spreken een paar jongens uit Zuid Amerikaanse landen die voor Tabriz spelen. Een van hen kent Nederlands. "Ik hou van je" (Bedankt) en "Het gaat goed met mij" (Mooi). Een vriend speelt in Nederland. We wensen ze succes. Desondanks verliezen ze met 1- 0!

Schrijven, wasjes, website, mailtjes, kaarten downloaden en we maken ons op voor de afsluiting van Iran en het vervolg van de roadtrip door Armenië, Georgië en Turkije.

We doen ons ding en eten afwisselend in het restaurant beneden en boven. Tot we door de menukaart heen zijn. Tijd om te gaan. Ook de Garmin, de iBet, FaceBook en diverse contacten zijn weer helemaal up-to-date.

Terwijl de wind giert door de kieren van de ramen op deze zevende verdieping, droom ik van het afgooien van hoofddoeken...

Zaterdag 26 september 2015 (198 km) - Sleutel-Shock en Afscheid van Iran

Even zijn we van slag. De TOY-sleutel is weg. Zucht van opluchting, als we de sleutel in mijn tas, een ongebruikelijke plek, terugvinden. Om half een vertrekken we. Vanaf Marand rijden we noordoostelijk door wonderschoon heuvelland. Een eenvoudig kronkelweggetje klimt naar een pas (2.419 m) met schitterend uitzicht. We passeren afgelegen dorpjes waar je een eeuw in tijd terug tuimelt.

Dit is een onverwacht toefje op de Iran-taart. Genieten. Broodjes-lunch doen we al rijdend.

De grenspost. Geldhandelaars stuiven op ons af. De brutaalste, die het te wisselen geld uit G's hand grist, verspeelt daarmee de kans op handel. Gewisseld tegen een redelijke koers.

De uitreisprocedure neemt een uur in beslag en is ergerlijk. De beambten zijn sloom en weinig behulpzaam. Vragen naar de volgende stap, levert weinig op. De een wuift vaag in de ene en een ander in tegengestelde richting. Maar uiteindelijk lukt alles.

De slagboom gaat omhoog en daar is dan eindelijk het onthoofddoekjesmoment. En ik weet niet, wie daar het meest van geniet! Gerard of ik...

Nawoord Iran

Indringend was het om door een land te reizen, waar wetgeving gebaseerd is en getoetst wordt aan de Koran. Mensen lijden, soms merkbaar, onder de onvrijheden en de restricties die dit voor hen oplevert.

Vrouwen dragen zichtbaar een van de consequenties, de hoofddoek. De chador, hoewel niet bij wet verplicht, wordt door heel veel vrouwen gedragen. Voor sommige vrouwen is dat ingegeven door eigen religiositeit. Maar ook heeft Ayatolla Khomeini de chador tot de "Vlag van de Revolutie" uitgeroepen. Het niet-dragen ervan kan dan ook als een statement gezien worden. Hoe vrij ben je dan nog...

Ik vond het verplicht dragen van de hoofddoek heel vervelend. Naast de aantasting van mijn vrijheid, is het ook knap lastig en onpraktisch. De slierten hangen zomaar in je soep, je hoofd wordt warm en je haar wordt één grote puinhoop.

Het goede gevoel kreeg ik, door steeds te bedenken dat ik voor een maandje solidair kon zijn met al die vrouwen in Iran, die ervan balen en voor wie het niet iets tijdelijks is.

Mashhad schoot ons helemaal in het verkeerde keelgat. In zo ongeveer de drukste week van het jaar waren we er. En een en al zwarte chadors. Het stuitte ons tegen de borst om ook zelf (ik) in chador het heiligdom te bezoeken. Snel weg dus.

Maar naast deze ervaringen, hebben we vooral heel erg genoten. Van indrukwekkende landschappen. De woestijnen en de leemdorpjes, die bijzondere vlakke van opgedrukte zoutschollen, de ruige bergen, met eikenbossen beklede heuvels. En heerlijk waren de bivakken die we op heel veel prachtige plekken genoten.

Er waren juweeltjes van ontmoetingen met de gastvrije Iraniër. Bijzonder om bij mensen thuis even deel te nemen aan het min of meer gewone-mensen-leven van een Iranees gezin. Heerlijk was het ook om de Qashqai en de Koerden tegen te komen.

Iran heeft een overvloed aan culturele en architectonische bezienswaardigheden. Om te beginnen was dat die ene afgelegen caravanserai (Rubat Sharaf). En dan waren er Yazd, Persepolis en Isfahan. Wat genoten we van de schoonheid van de oude bouwwerken en ruïnes. De rijke en oude geschiedenis van Perzië kwam er een klein beetje tot leven.

Natuurlijk bleven we in het spoor van de Zijderoute en dat van onze vriendinnen Nardi en Marijke. "Isfahan" zullen we niet licht vergeten.

De veelgeroemde gastvrijheid van de Iraniër werd ons niet te veel. We hadden onze grenzen gesteld en dat pakte goed uit.

Iran, we hebben genoten van je landschappen, je culturele erfgoed en je mensen. En we wensen je vooral een vrije en open maatschappij toe.